

SOCb2023
Sociologie organizace
Totální instituce

Tomáš Doseděl
dosedel@fss.muni.cz

Totální instituce

- Odvede své klienty „mimo běžný svět“
- Zabere jim většinu času a pozornosti
- Dochází k násilné resocializaci

Příklady

- Kasárna
- Nemocnice
- Vězení

Charakteristiky

- Striktní režim
- Pravidla
- Dohled

Panoptikon

- Model vězení
- Kruhový půdorys
- Uprostřed temná věž
- Po okraji cely se dvěma okny

Příliš mnoho dohledu

Panoptikon

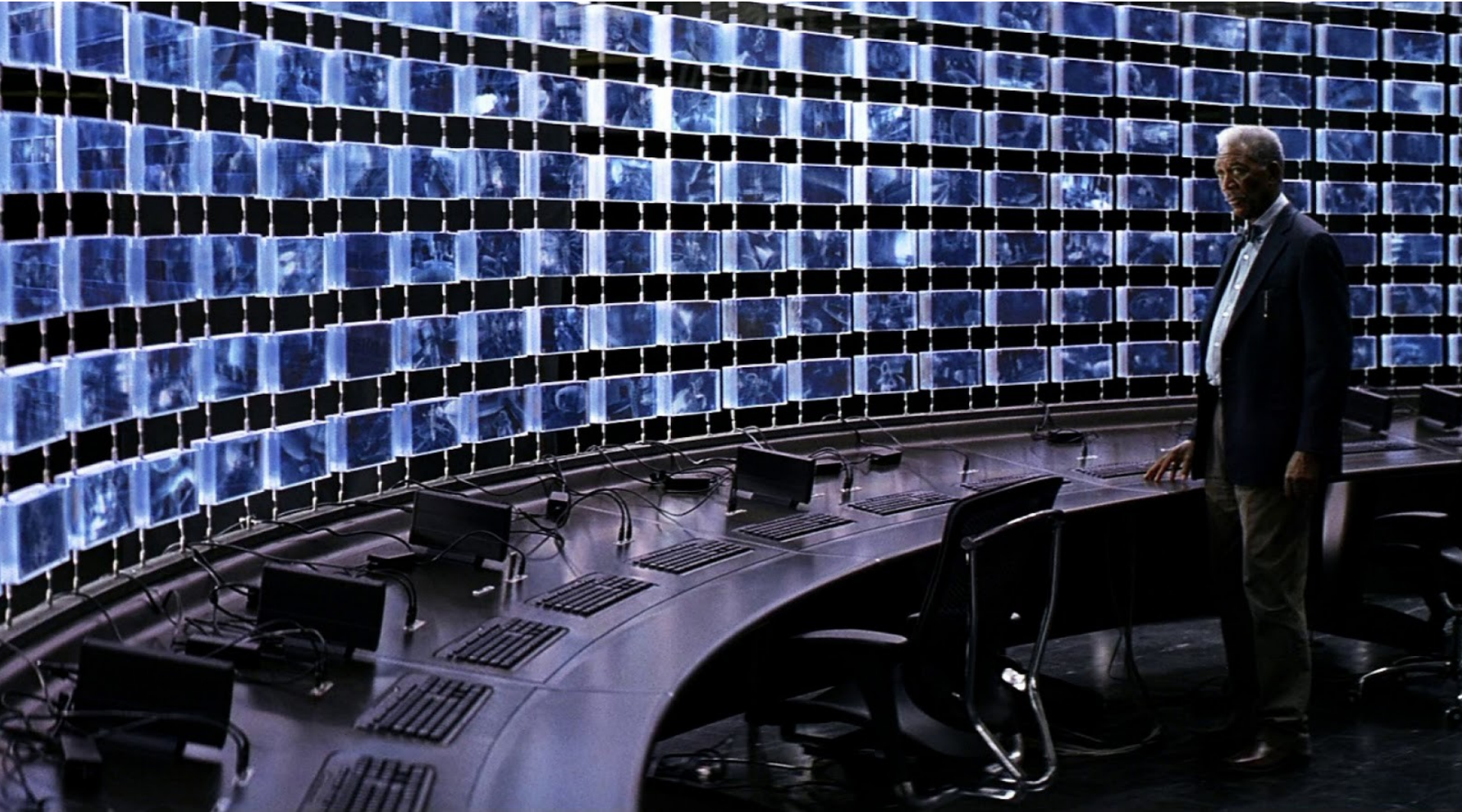

Panoptikon

Panoptikon

Po 2. sv. válce

- Německo – národ básníků a filozofů
- Jak je možné, že se tam stalo to, co se stalo?

Příliš mnoho authority

Stanfordský experiment

- Phillip Zimbardo (Zimbardův experiment)
- 12 vězňů + 12 dozorců z řad studentů
- Pravidla chování vězňů
- Dozorci mají za úkol ovládnout vězně, zjednat si autoritu bez použití násilí
- Všichni vědí, že se jedná o hru

Stanfordský experiment

- Po šesti dnech experiment předčasně zastaven
- Vzpouora vězňů
- Kruté tresty dozorců
- Pět vězňů předčasně odešlo
- Jeden vězeň se psychicky zhroutil

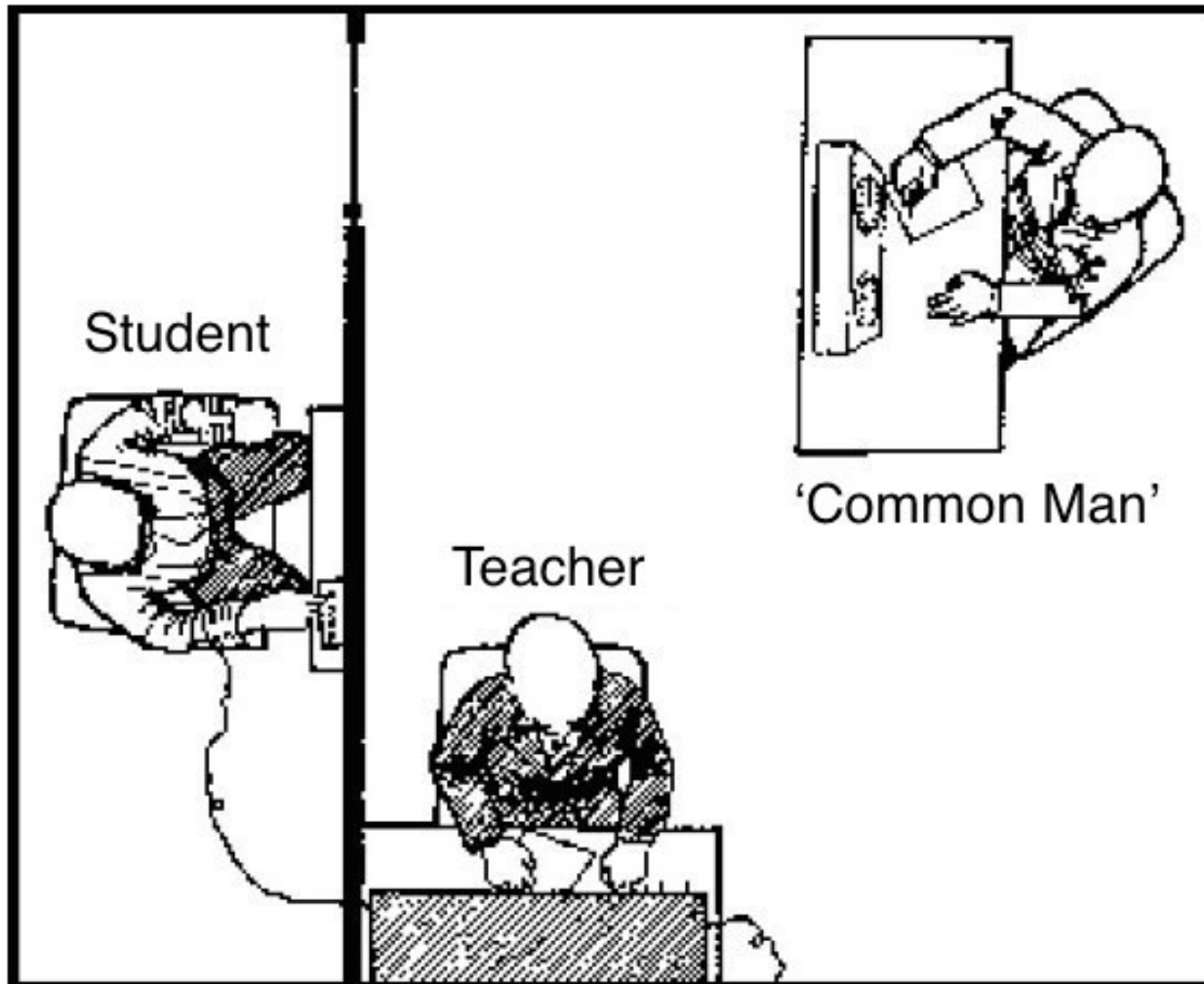
Stanfordský experiment

- **Závěr:** I obyčejný psychicky zdravý člověk bez násilných sklónů může pod tlakem okolností jednat nestandardně

Příliš mnoho authority

Milgram's experiment

Milgramův experiment

- Respondent má za úkol trestat (neexistujícího) žáka elektrickým šokem za špatné odpovědi
- Maximální hodnota 435 V
- Od 75 V „žák“ nařiká, od 120 V křičí bolestí
- Pokud respondent váhá, vedoucí experimentu ho povzbuzuje

Milgramův experiment

- 63 % respondentů došlo až k nejvyšším hodnotám
- Pokud žák nevydával žádný zvuk, došlo k nejvyšším hodnotám 100 % respondentů
- Pokud byl respondent a žák v jedné místnosti, došlo k nejvyšším hodnotám 40 % respondentů
- Pokud se experimentu účastnily jen ženy, došlo k maximum 65 %

Milgramův experiment

- **Závěr:** i obyčejný psychicky zdravý člověk je schopen působit bolest, pokud k tomu dostane pokyn (striktní příkaz není potřeba)

VIna

Vlna

- Ron Jones, 1967, Kalifornie
- Střední škola, snaha ukázat, jak snadno běžní lidé podlehnou autoritářskému režimu
- Po čtyřech dnech experiment přerostl zakladatele, po pěti dnech zrušeno
- Film Die Welle (2008)

Vysoce funkční byrokracie

Modernita a holocaust

- Zygmunt Bauman
- Holocaust jako příklad dokonalé byrokratické organizace
- Bez moderní průmyslové společnosti a dokonalého byrokratického systému by nebyl možný

Modernita a holocaust

- Byrokratická definice
  1. Splňuje určité charakteristiky: židovský původ ve třech předchozích generacích
  2. Je uveden v odděleném registru obyvatel
  3. Je označen: písmeno J v cestovním pasu, hvězda na oblečení

Modernita a holocaust

- Byrokratická definice
  - Dehumanizace
1. Propaganda o šíření nemocí
  2. Propaganda o čisté rase
  3. Propaganda o vraždách dětí

Modernita a holocaust

- Byrokratická definice
  - Dehumanizace
  - Rozkaz authority
1. Rozhodnutí o konečném řešení židovské otázky
  2. Nacističtí zločinci se odvolávali na to, že „jen plnili rozkazy“

Modernita a holocaust

- Byrokratická definice
  - Dehumanizace
  - Rozkaz authority
  - Roztříštěná zodpovědnost
1. Kdo dá razítko do pasu, není vrah
  2. Kdo napíše jméno do seznamu, není vrah
  3. Kdo vyvěsí seznam na nádraží, není vrah
  4. Kdo řídí vlak, není vrah
- ...

Modernita a holocaust

- Byrokratická definice
- Dehumanizace
- Rozkaz authority
- Roztříštěná zodpovědnost

Kategoriální vražda (Bauman) 6 milionů Židů,
celkem 11-17 milionů lidí

Otázky?